KANTA ZA SREĆU

U Ulici braće Radić postoji jedna kanta za smeće.

Ne znam koliko je ljudi dnevno vidi. Vjerojatno je većina uopće ne primijeti. Prođu pokraj nje noseći vrećice iz dućana, gurajući kolica, vodeći dijete za ruku, razgovarajući na mobitel ili razmišljajući o tome što još moraju obaviti prije nego što se dan konačno smiri. Nekome je ona samo kanta. Gradska oprema. Mjesto na koje se baci papir od sladoleda, račun iz trgovine, prazna kutija cigareta ili nešto što čovjek želi maknuti od sebe.

Meni je ta kanta puno više od toga.

Kad prođem Ulicom braće Radić i vidim je ondje, na njezinu mjestu, iako je danas obnovljena, modernija i sigurno drugačija nego nekad, meni se dogodi nešto čudno. Na trenutak više nisam odrasla žena koja nekamo žuri. Nisam mama koja u glavi vrti popis obaveza. Nisam netko tko razmišlja o poslu, računima, ručku, porukama, vijestima, politici, sigurnosti i svemu onome o čemu odrasli ljudi valjda moraju razmišljati.

Na trenutak sam opet djevojčica.

Stojim na ulici s prijateljicom, ljeto je, dan je dug, koljena su nam prašnjava, kosa se lijepi za čelo, a ta kanta za smeće glumi treću prijateljicu. Ili barem onu koja drži drugi kraj gumi-gumija kad nas nema dovoljno. I to je tada bilo sasvim dovoljno za sreću. Gumi-gumi, piškote, Domaćica, puno vremena i osjećaj da je cijeli svijet stao u jednu ulicu.

Danas, kad je vidim, poželim da i moje dijete jednog dana ima takvu jednu kantu.

Ne nužno baš kantu. Može to biti klupa, ograda, drvo, zid, ulaz u zgradu, pukotina na pločniku ili neki potpuno nevažan predmet koji odrasli ljudi ne vide. Ali da ga jednom, s trideset i nešto godina, moje dijete pogleda i da ga nešto presiječe. Da ga vrati u ljeto u kojem nije trebalo puno. U vrijeme kad je najluksuznija aktivnost na svijetu bila igrati se s prijateljem, pojesti nešto slatko iz nečije kuhinje i vratiti se doma tek kad te netko pozove kroz prozor.

Možda je to sreća.

Ne ona velika, svečana, razglednička sreća. Ne ona koju lako objasniš u jednoj rečenici. Nego ona mala, tvrdoglava sreća koja ostane negdje u gradu i čeka da ponovno prođeš pokraj nje.

Nisam rođena u Koprivnici.

Došla sam u nju kao dijete, prije rata, s obitelji izbjeglica. Imala sam četiri i pol godine i dugo mi je ta činjenica bila nešto čega sam se sramila. Ne zato što sam tada razumjela rat, dom, izbjeglištvo ili sve ono što odrasli nose u sebi dok djeci pokušavaju stvoriti normalan život. Bila sam premala za takva razumijevanja. Ali dovoljno velika da osjetim da smo došli. Da nismo oduvijek tu. Da možda po nečemu odskačemo.

A onda je Koprivnica, tiho i bez velikih riječi, počela postajati moj grad.

Ne odjednom. Ne preko noći. Nego zahvaljujući ljudima. Zahvaljujući djeci s kojom sam se igrala. Zahvaljujući susjedima koji su znali čija sam i onda kad ja nisam znala objasniti tko sam.

Zahvaljujući ulicama po kojima su se vozili bicikli, zahvaljujući padovima nakon kojih sam se dizala jer bi neka dobra teta sa strane rekla: „Ništa ti neće biti, dijete drago, digni se, hajde, idi dalje."

Odrasla sam uz staru košaru iza starog Crvenog križa, u prolazu kod mjesta gdje je danas zgrada socijalnog i nova policija, koja više zapravo uopće nije nova. Tamo su bili tenis, frizbi, graničar, blato od kojeg smo radili kolače i kekse, razbijena koljena, oguljeni obrazi i brade. Tamo su bile kasne ljetne večeri u deset, jedanaest, kad smo još uvijek stajali vani, pričali, smijali se i vjerovali da roditelji znaju dovoljno ako znaju da smo „tamo negdje", u prolazu.

Sjećam se odlazaka u školu koji su imali samo jednu ozbiljnu uputu: pazi preko zebre.

Sjećam se starog Spektra na Lenišću i toga kako se prijateljica i ja vraćamo u dućan uplakane jer smo uzele jednu Čunga-Lungu. Rasplakale smo se čim smo izašle van. Priznale smo svoj veliki zločin teti u dućanu, a ona nam je, umjesto kazne, svakoj kupila još po jednu. Tako smo, zbog grižnje savjesti, dobile dvije.

Kad danas mislim o tom vremenu, čini mi se da je bilo jednostavnije. Možda i nije bilo. Možda svaka odrasla osoba jednom dođe do one rečenice za koju se kao mlada zaklela da je nikad neće izgovoriti: *U moje vrijeme bilo je bolje.*

Ne znam je li stvarno bilo bolje. Ali meni se čini da je bilo bezbrižnije.

Grad se promijenio. I mi smo se promijenili s njim. Danas ne mogu reći da u svakom njegovom kutku osjećam onu istu dječju sigurnost. Ne mogu lagati. Nekad osjetim i strah. Nekad me rastuži ono što vidim, čujem ili pročitam. Nekad poželim onaj stari osjećaj da je grad velik taman toliko da te zaštiti, a mali taman toliko da te prepozna.

Ali čak ni to nije uspjelo izbrisati ono zbog čega ga volim.

Jer sreća u Koprivnici za mene nikada nije bila samo ulica. Nije bila samo kvart, zgrada, igralište, knjižnica, tržnica, park ni staza kojom prolazim. Sve su to mjesta. Važna mjesta, lijepa mjesta, mjesta koja pamte. Ali sreća, kad je stvarno pokušam uhvatiti, uvijek ispadne čovjek.

Sreća je susjed koji pozove tvoje dijete u stan da si izabere igračku.

Sreća je susjed koji samo proviri glavom kroz vrata, ispruži ruku i kaže: „Evo bombona za mališu. Neću dalje van, u gaćama sam."

Sreća je kad te netko prije razbijanja pločica u kupaonici pita hoće li buka smetati djetetu dok spava. Možda ne bi smetala. Možda bi. Možda ne bi ni morao pitati. Ali pitao je. I u tom pitanju ima nečeg dobrog, obzirnog, ljudskog.

Sreća je kvartovski dućan u kojem ti fali nekoliko centi, a blagajnica kaže: „Nema veze."

Sreća je teta na kiosku u centru koja te, iako pola smjene možda mora slušati priče prolaznika koje ju ne zanimaju, svejedno pozdravi s osmijehom. Ne prebaci na tebe tuđu nervozu. Ne kazni te zato što ju je prije tebe netko naljutio.

Sreća su one bočne klupe u centru grada na kojima sjede naši umirovljenici. Godinama ih gledam i godinama se pitam što ih baš ondje drži. Zašto se vraćaju gotovo uvijek na isto mjesto? Što se sve tamo prepričalo, prešutjelo, preboljelo i proživjelo? Nikako da ih pitam. Možda ne treba. Možda je dovoljno znati da imaju svoje mjesto.

Sreća je Darko iz knjižnice koji te bez imalo srama pita kako to da si si baš tu knjigu posudila pa se onda zamisliš i pitaš je li to stvarno bila dobra odluka ili si upravo dobila najkraću moguću književnu kritiku.

Možda je baš to ono što me najviše veže uz Koprivnicu.

Ne samo činjenica da sam ovdje odrasla. Ne samo to što su moji roditelji nekad davno odabrali ovaj grad kao mjesto u kojem će njihova djeca nastaviti život. Nego to što se taj izbor nastavio granati dalje, mimo mene, mimo njih, mimo svih naših planova.

Da moji roditelji nisu došli u Koprivnicu, ja ne bih odrasla ovdje.

Da roditelji mojeg muža nisu došli u Koprivnicu, on ne bi završio ovdje.

Da se nakon studiranja nije odlučio vratiti, možda se ne bismo sreli.

Da se nismo sreli, ne bi bilo našeg života ovdje.

I danas ne bih imala dijete kojem želim jednu običnu, vlastitu, malu koprivničku uspomenu.

Možda to zvuči jednostavno. Priča o ljubavi, pa naravno da je ljubav sreća. Ali meni se čini da je tu nešto veće od toga. Netko je jednom odabrao grad. Netko je jednom spakirao stvari, došao, ostao, vratio se. Netko je možda mislio da donosi samo praktičnu odluku, a zapravo je, godinama kasnije, spojio ljude koji se bez tih odluka nikada ne bi susreli.

Sreća ponekad izgleda kao odluka koju je netko drugi donio prije nego što si ti uopće znao da postojiš.

Zato se, kad hodam Koprivnicom, ne mogu praviti da gledam samo fasade, ceste, parkirališta, rupe, klupe, igrališta i zgrade. Vidim i sve ono što se ne vidi. Vidim djevojčicu koja se sramila što je došla. Vidim istu tu djevojčicu kako trči za loptom, skače gumi-gumi, jede Domaćicu, vraća Čunga-Lungu i plače od poštenja. Vidim ženu koja danas ponekad osjeća strah u istom gradu u kojem je nekad osjećala samo slobodu. Vidim majku koja svojem djetetu želi da ga ovaj grad jednom zagrli na način na koji je, s vremenom, zagrlio nju.

I zato se opet vraćam onoj kanti za smeće u Ulici braće Radić.

Ona ne zna da je važna. Grad ju je možda zamijenio, obnovio, učinio urednijom, modernijom, boljom. Ali mjesto je ostalo. A ponekad je mjesto dovoljno da se vrati cijeli jedan svijet.

Možda sreća nije u tome da se ništa ne promijeni.

Možda je sreća u tome da se promijeni gotovo sve, a da ipak, na nekom uglu, u nekoj ulici, pokraj neke obične kante, još uvijek možeš prepoznati sebe.

I možda je sreća to što možeš reći: nisam ovdje rođena, ali ovdje sam postala svoja.